

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) เพื่อศึกษาสภาพการปฏิบัติตามจรรยาแพทย์ ความเหมาะสมและสอดคล้องของเนื้อหาของจรรยาแพทย์กับสภาพสังคมปัจจุบัน ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการละเมิดหลักเลี้ยงหรือไม่ปฏิบัติตามจรรยาแพทย์ ความคิดเห็นของแพทย์และพยาบาลต่อการปฏิบัติตามจรรยาแพทย์ และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับการปฏิบัติตามจรรยาแพทย์

ในบทนี้จะกล่าวถึงวิธีดำเนินการวิจัย ซึ่งประกอบด้วย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ได้แก่ แพทย์และพยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลของรัฐในจังหวัดขอนแก่น จำนวน 28 แห่ง รวมประชากรทั้งสิ้น 1,548 คน จำแนกเป็นแพทย์ จำนวน 462 คน พยาบาล จำนวน 1,086 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีวิธีดำเนินการและขั้นตอนในการเลือกจากประชากรดังนี้

1) สํารวจจำนวนแพทย์และพยาบาลที่ปฏิบัติงานจริงในโรงพยาบาลของรัฐทุกแห่งในจังหวัดขอนแก่น จำแนกตามโรงพยาบาล

2) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์มาตรฐาน โดยใช้ตาราง R.V. Krejcie และ D.W. Morgan (อ้างถึงใน ประยูร, 2534) ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นแพทย์ จำนวน 214 คน พยาบาล จำนวน 278 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 492 คน

3) เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีกำหนดสัดส่วน (Quota sampling) จากประชากรทั้งหมดที่นำมากำหนดเป็นกลุ่มตัวอย่างตามขั้นตอนที่ 2 ได้กลุ่มตัว ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นแพทย์ จำนวน 214 คน และพยาบาลจำนวน 278 คน

4) นำเอากลุ่มตัวอย่างจากแบบกำหนดสัดส่วนมาเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ในกรณีที่มาสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างได้น้อยกว่า 1 จะคิดเป็น 1 คน รายละเอียดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามโรงพยาบาล

ลำดับ ที่	ชื่อโรงพยาบาล	จำนวนประชากร (คน) จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)			
		แพทย์	พยาบาล	แพทย์	พยาบาล
1	ศรีนครินทร์ ม.ขอนแก่น	308	489	142	125
2	ศูนย์ขอนแก่น	65	227	29	58
3	จิตเวชขอนแก่น	10	47	5	12
4	โรคปอด	4	4	2	1
5	สถานพยาบาลโรคผิวหนัง	1	2	1	1
6	สถานพยาบาลโรคติดต่อ				
	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	2	6	1	2
7	ศูนย์ควบคุมการโรค	1	2	1	1
8	แม่และเด็ก ศูนย์ส่งเสริม	13	53	6	14
	สุขภาพเขต 6				
9	ค่ายศรีพัชรินทร	3	5	1	1
10	ชุมแพ	6	25	3	6
11	กระนวน	7	23	3	6
12	บ้านไผ่	7	27	3	7
13	พล	5	22	2	6

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามโรงพยาบาล (ต่อ)

=====					
ลำดับ ที่	ชื่อโรงพยาบาล	จำนวนประชากร (คน)		จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)	
		แพทย์	พยาบาล	แพทย์	พยาบาล

14	หนองสองห้อง	3	14	1	4
15	หนองเรือ	2	15	1	4
16	มัญจาคีรี	2	16	1	4
17	บ้านฝาง	3	11	1	3
18	พระยืน	1	13	1	3
19	สีชมพู	2	10	1	2
20	น้ำพอง	2	12	1	3
21	อุบลรัตน์	2	13	1	3
22	ภูเวียง	2	8	1	2
23	เขาสวนกวาง	1	7	1	2
24	เปือยน้อย	1	9	1	2
25	วางใหญ่	1	5	1	1
26	วางน้อย	2	8	1	2
27	ชนบท	3	5	1	1
28	ภูผาม่าน	3	8	1	2

รวม		462	1,086	214	278
=====					

ที่มา : สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น พ.ศ. 2526

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

(1) การสร้างเครื่องมือ

เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1) ศึกษาหลักการ ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ปรัชญาอาจารย์ผู้สอน จริยธรรมแพทย์ ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ ศึกษาสภาพการปฏิบัติจริงและสัมภาษณ์

2) กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือ

ก. กำหนดตามข้อบังคับแพทยสภา ว่าด้วยการรักษาจริยธรรมแห่งวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ.2526 มีทั้งหมด 6 หมวดดังต่อไปนี้

หมวด 1 : หลักทั่วไป

กำหนดให้แพทย์ต้องเป็นคนดี คนมีเกียรติ

หมวด 2 : การโฆษณาการประกอบวิชาชีพเวชกรรม

กำหนดกรอบการปฏิบัติในเรื่องการโฆษณาการประกอบวิชาชีพเวชกรรมของแพทย์

หมวด 3 : การประกอบวิชาชีพเวชกรรม

กำหนดเพื่อเป็นบรรทัดฐานให้การประกอบวิชาชีพเวชกรรมเป็นไปโดยมีมาตรฐานที่ดี ปลอดภัย ประหยัด และไม่เอาเปรียบประชาชน

หมวด 4 : การปฏิบัติต่อผู้ร่วมวิชาชีพ

กำหนดเพื่อให้เกิดความสามัคคี ความรักใคร่ปรองดอง ความกลมเกลียวกันในหมู่แพทย์

หมวด 5 : การปฏิบัติต่อผู้ร่วมงาน

กำหนดเพื่อให้แพทย์เคารพในเกียรติ และศักดิ์ศรีของผู้ร่วมงาน

หมวด 6 : การทดลองในมนุษย์

กำหนดให้แพทย์ที่จะทำการทดลองในมนุษย์ได้วางแผนและดำเนินการมาตรการต่างๆ เพื่อให้เกิดความปลอดภัยสูงสุดต่อผู้ถูกทดลอง

แบบสอบถาม ชุดที่ 2 สำหรับพยาบาล มีทั้งหมด 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถาม
ข้อคำถามเหมือนกับแบบสอบถามชุดที่ 1

ตอนที่ 2 สภาพการปฏิบัติตามจรรยาแพทย์ ลักษณะแบบสอบถาม
ข้อคำถาม เหมือนกับแบบสอบถามชุดที่ 1

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นต่อการปฏิบัติตามจรรยาแพทย์ลักษณะแบบ
สอบถามเป็นแบบเลือกตอบ มีข้อคำถามทั้งหมด 5 ข้อ คือ ผู้ตอบแบบสอบถาม
เห็นว่า ปัจจัยด้านอื่นๆ อันได้แก่ เพศ อายุ สถานที่ปฏิบัติงาน ประสิทธิภาพใน
การทำงาน และสถานภาพการสมรสของแพทย์ มีผลต่อการปฏิบัติตามจรรยาแพทย์
หรือไม่

3.3 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1) นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

2) นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 6 ท่าน
(ดูรายชื่อในภาคผนวก ก) ตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct
validity) และความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ของแบบสอบ
ถาม แล้วนำมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไข

3) นำเครื่องมือที่ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญและปรับปรุงแก้ไขแล้ว
เสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบและแก้ไขอีกครั้งหนึ่งก่อนนำไปทดลองใช้

4) นำแบบสอบถามชุดที่ 1 และชุดที่ 2 ไปทดลองใช้ (Try-out) กับ
กลุ่มที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษาวิจัย คือ แพทย์จำนวน 20
คน และพยาบาลจำนวน 20 คน รวมจำนวน 40 คน ซึ่งปฏิบัติงานที่โรงพยาบาล
ศรีนครินทร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

5) นำแบบสอบถามชุดที่ 1 และชุดที่ 2 มาวิเคราะห์ เพื่อหาค่า
สัมประสิทธิ์ความเที่ยง โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา (r_α) ของ Cronbach
ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของแบบสอบถามดังนี้

ชุดที่ 1 สำหรับแพทย์ ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยง = .93

ชุดที่ 2 สำหรับพยาบาล ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยง = .90

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามขั้นตอนดังนี้

- 1) ทำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่นถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลของรัฐทั้ง 28 แห่ง ในจังหวัดขอนแก่น เพื่อขออนุมัติเก็บข้อมูล
- 2) โรงพยาบาลในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น ผู้วิจัยได้ดำเนินการส่งและขอรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง
- 3) โรงพยาบาลนอกเขตอำเภอเมืองขอนแก่น (โรงพยาบาลชุมชน) ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดย ขอความอนุเคราะห์จากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่นในการส่งแบบสอบถาม เมื่อกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามเสร็จแล้วให้ส่งคืนให้ผู้วิจัยทางไปรษณีย์
- 4) ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่างวันที่ 12 กันยายน ถึงวันที่ 5 พฤศจิกายน 2536 รวมระยะเวลาเก็บข้อมูล 1 เดือน 23 วัน โดยส่งแบบสอบถามไปจำนวน 492 ชุด ได้รับแบบสอบถามที่ครบถ้วนสมบูรณ์คืนจำนวนทั้งสิ้น 389 ชุด คิดเป็นร้อยละ 79.06 จำแนกเป็น แพทย์จำนวน 156 ชุด คิดเป็นร้อยละ 72.90 พยาบาลจำนวน 233 ชุด คิดเป็นร้อยละ 83.81

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSS/PC+ โดยวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

- 1) สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาของจรรยาแพทย์ การได้รับการปลูกฝังด้านจริยธรรม และความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามจรรยาแพทย์ วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ คิดอัตราร้อยละ และสรุปเป็นความเรียง
- 2) สภาพการปฏิบัติตามจรรยาแพทย์ ความเหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3) เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติตามจรรยาบรรณระหว่าง เพศ สถานที่ปฏิบัติงาน ประสิทธิภาพในการทำงาน อายุและสถานภาพการสมรส โดยใช้สถิติ t-test และ One-way ANOVA

4) คำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) ระหว่าง เจตคติ การได้รับการปลูกฝังด้านจริยธรรมและความสอดคล้องของเนื้อหาคุณเกณฑ์ทางจริยธรรมกับสภาพสังคมปัจจุบัน กับพฤติกรรมทางจริยธรรมของแพทย์

5) การแปลความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ถ้าสัมประสิทธิ์ของสหสัมพันธ์มีค่าใกล้ .00 แสดงว่าตัวแปรไม่มีความสัมพันธ์กัน ถ้าสัมประสิทธิ์ของสหสัมพันธ์มีค่าใกล้ +1.00 แสดงว่าตัวแปรนั้นมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง ถ้าสัมประสิทธิ์ของสหสัมพันธ์มีค่าใกล้ -1.00 แสดงว่า ตัวแปรมีความสัมพันธ์ผกผัน (ตรงข้าม) กันในระดับสูง (อ้างอิงในประยูร, 2532) แสดงได้ดังนี้

.91 ขึ้นไป	หมายความว่า มีความสัมพันธ์กันสูงมาก
.71-.90	หมายความว่า มีความสัมพันธ์กันสูง
.31-.70	หมายความว่า มีความสัมพันธ์กันปานกลาง
.00-.30	หมายความว่า มีความสัมพันธ์กันต่ำ

3.6 เกณฑ์การให้คะแนน

แบบสอบถามตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลพิจารณาจากระดับคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) หาช่วงระดับคะแนน (Class interval) 5 ระดับ ดังนี้

- 4.21-5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติหรือมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด
- 3.41-4.20 หมายถึง มีการปฏิบัติหรือมีความเหมาะสมในระดับมาก
- 2.61-3.40 หมายถึง มีการปฏิบัติหรือมีความเหมาะสมในระดับปานกลาง
- 1.81-2.60 หมายถึง มีการปฏิบัติหรือมีความเหมาะสมในระดับน้อย
- 1.00-1.80 หมายถึง มีการปฏิบัติหรือมีความเหมาะสมในระดับน้อยที่สุด

แบบสอบถามตอนที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูลพิจารณาจากระดับคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) หาช่วงระดับคะแนน (Class interval) 5 ระดับดังนี้

4.21-5.00	หมายถึง	เห็นด้วยในระดับ มากที่สุด
3.41-4.20	หมายถึง	เห็นด้วยในระดับ มาก
2.61-3.40	หมายถึง	ไม่แน่ใจ
1.81-2.60	หมายถึง	ไม่เห็นด้วย
1.00-1.80	หมายถึง	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง